

Posudek na diplomovou práci Nikoly Žákové Nové

***Konstrukce „zdraví“ v biomedicínském diskurzu
(posudek vedoucí práce)***

Práce Nikoly Nové se věnuje srovnávací analýze přístupu lékařských periodik k dvěma různým nemocím (diabetes a hepatitida), jejímž cílem bylo vysledovat diskurzivní formování ideje „zdraví“ a to především ve vztahu k ustavování autoritativního „vědění“, a konceptům, které definují parametry péče o „zdraví“. Hned v úvodu chci konstatovat, že se jedná o velmi kvalitně zpracovanou diplomovou práci, a že moje následující komentáře mají sloužit pouze pro další rozvíjení diskuze a případně další zjemňování analýzy, nemají ale charakter zásadních připomínek. Vše mé kritické podněty byly v práci zohledněny již v procesu psaní a formulování závěrů.

Ve stručnosti k teoreticko-metodologickému zakotvení práce: autorka pracuje s koncepty biopolitiky a biomoci, ze kterých formuluje kritiku biomedicínského vědění jakožto primárního a dominantního diskurzu formulujícího ideu zdraví a další koncepty, které pojem zdraví ustavují. Z biopolitické perspektivy se jeví jako zásadní koncepty rizika, zodpovědnosti a „biologického občanství“. Teoretické zázemí práce je velmi dobře vyargumentováno a poskytuje autorce zázemí pro následující argumentace a artikulování interpretací primárního materiálu. Navíc se autorka velmi dobře na tuto teoretickou základnu odvolává při vlastní analýze. Velmi dobře vypracovaná je i metodologická část práce, výzkumné otázky jsou formulovány na str. 29-30; otázky jsou formulovány na základě teoretického rámce, autorka se jich skutečně drží v samotné analýze, ve které se také na teorii průběžně odvolává, obě části práce tedy vytvářejí dobře formulovaný a konzistentní argumentační oblouk.

Podněty do diskuze:

Autorčina analýza sleduje dlouhé období od roku 1989 do cca roku 2007 – výběr tohoto období i cesta náhodného výběru analyzovaných časových úseků je pak v práci vysvětlena a odůvodněna – moje otázka/podnět do diskuze se váže na zhodnocení proměn biomedicínského diskurzu ke zdraví/nemoci, resp. k dalším kategoriím, o kterých autorka ve své práci uvažuje (riziko, prevence, zodpovědnost, občanství). Důvodem výběru takto dlouhého období byla právě možnost sledování proměn konceptualizací v čase a v závislosti na dalších proměnách československé, resp. české společnosti.

Výběr dvou odlišných „nemocí“ (hepatitidy a diabetes) také nabízí velmi zajímavý prostor ke sledování a kontrastování dvou potenciálně odlišných konceptualizací, které se mohou ukázat právě skrze kategorie rizika, zodpovědnosti. Jak se z autorčiny analýzy ukazuje, rozdíly mezi konceptualizacemi se objevují, nicméně nezdají se nikterak zásadní. Pro účely obhajoby bych autorku prosila jednak o rozvedení jejích závěrů a dále o jejich obsáhlejší interpretaci. Jak rozumí tomu, že se pojmání zodpovědnosti vůči nemoci, která je definovaná geneticky a nemoci, která je definovaná druhem chování liší pouze minimálně? A dále, jelikož autorka upozorňuje na genderovaný charakter imperativu ke zdraví (hepatitida), zajímalo by mne, jak a zda se genderovaný akcent objevuje ve vztahu k „nemoci“, kterou biomedicína definuje jako závislou na „genetických predispozicích“.

Kritickou poznámku mám také k tomu, jak autorka pracuje s konceptem svobodné volby ve vztahu k rutinní diagnostice. Tu autorka kritizuje mj. proto, že jedincům (a specificky ženám) odebírá možnost „svobodné volby“ (str. 64), nicméně v kontextu biopolitických teorií možnost „svobodné volby“ shodně s foucaultovskou tradicí uvažování problematizuje.

Spolupráce s autorkou byla výborná, Nikola Žáková pracovala velmi spolehlivě, průběžně a samostatně, většinu mých připomínek i v posledních fází úprav zohlednila a zapracovala. K práci nemám žádné další připomínky, považuji za nadprůměrnou a jednoznačně doporučuji k obhajobě s *hodnocením výborně*.

Kateřina Kolářová

Chicago, 7. září 2014